

Warszawa, 7 września 2021 r.

PIU 1129/2021

Do druku nr 1504

BEZPIECZYSTWA 4407 SZEFKA KS

07.09.2021

Szanowny Pan
Christian Młynarek
Zastępca Szefa
Kancelarii Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z 10 sierpnia br. (sygn. SPS-WP.020.260.5.2021) w sprawie wyrażenia opinii o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (dalej: projekt ustawy), Polska Izba Ubezpieczeń przedstawia następujące stanowisko.

Polska Izba Ubezpieczeń z zadowoleniem przyjmuje przewidziane w projekcie ustawy udostępnienie zakładom ubezpieczeń danych o wykroczeniach lub przestępstwach stanowiących naruszenia przepisów ruchu drogowego i przypisanych im punktach oraz wysokości grzywien nałożonych w drodze mandatu karnego. Dostęp do powyższych informacji umożliwi ich wykorzystanie w ocenie ryzyka ubezpieczeniowego przed zawarciem umowy ubezpieczenia, o której mowa w dziale II w grupach 3 i 10 załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (dalej: uduir). Propozycja udostępnienia informacji o mandatach i punktach karnych ubezpieczycielom od wielu już lat była postulowana przez Izbę, między innymi w raporcie pt. „Strategia poprawy bezpieczeństwa drogowego w Polsce”¹.

Jednocześnie, chcielibyśmy zgłosić następujące uwagi do projektu ustawy:

1. Zmiany do ustawy Prawo o ruchu drogowym i ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...):

- Art. 16 i art. 19 projektu ustawy – pomimo przedstawionego uzasadnienia nie jest jasne do jakich danych, dotyczących popełnionych naruszeń przepisów ruchu drogowego zakłady ubezpieczeń będą miały dostęp i w jakim terminie. Poza art. 16 i art. 19 jest jeszcze art. 22 projektu ustawy, który wskazuje, że:

„Art. 22. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 grudnia 2021 r., z wyjątkiem:

1) art. 1 pkt 3 [udostępnienie zakładom ubezpieczeń danych o naruszeniach] , który wchodzi w życie z dniem wdrożenia rozwiązań technicznych umożliwiających wprowadzanie, przekazywanie,

¹ <https://piu.org.pl/wydawnictwo/strategia-poprawy-bezpieczenstwa-drogowego-w-polsce/>

gromadzenie i udostępnianie danych na zasadach określonych w art. 100aa–100aq ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, o których mowa w art. 13 ustawy zmienianej w art. 15”;

Liczba nowelizacji do ustawy Prawo o ruchu drogowym wynikająca z konieczności uregulowania zmian związanych z CEPIK 2.0 jest tak duża, że powoduje ich nieczytelność i niezrozumienie. Przepisy powinny precyzyjnie wskazywać kiedy i jakie regulacje wejdą w życie. O ile z dotychczasowych prac nad CEPIK 2.0 wynika, że ryzykowne jest wpisanie do ustawy konkretnych dat, o tyle proponowane zmiany lub przynajmniej ich uzasadnienie powinny zostać sformułowane tak, aby możliwe było ustalenie terminów ich wejścia w życie.

- Wątpliwości budzi także różny zakres danych udostępnianych zakładom ubezpieczeń z CEK opisany w art. 16 i art. 19 projektu ustawy, a także cel tego udostępniania. W ocenie Izby wymaga to wyjaśnienia.
- W kontekście proponowanych zmian do art. 102 i art. 104 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, UFG i PBUK pojawia się pytanie – czy opracowane przez UFG metody i modele oceny ryzyka ubezpieczeniowego na podstawie danych opisanych w projektowanym art. 102 ust 7a projektu ustawy będą dostępne dla zakładów ubezpieczeń od 1 grudnia br. i czy dane te będą zanonimizowane, czy też będą pozwalały na identyfikację osoby, której dotyczą. Z jednej strony bowiem art. 102 ust 7b wskazuje, że „Fundusz przetwarza dane, o których mowa w ust. 7a, po modyfikacji, która nie pozwoli na ustalenie tożsamości podmiotu danych, w celu opracowywania metod i modeli oceny ryzyka ubezpieczeniowego, badania wpływu wskazanych danych na ryzyko ubezpieczeniowe oraz do przygotowywania analiz, raportów i prognoz, w tym w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego.” Z drugiej zaś strony art. 102 ust 7d wskazuje: „7d. Dane, o których mowa w ust. 7a, w zakresie celu, o którym mowa w ust. 7c (dokonanie przez zakład ubezpieczeń oceny ryzyka i ubezpieczeniowego i zastosowania taryfy), Fundusz przetwarza przez czas niezbędny do wykonania tego celu, po czym dokonuje ich przetworzenia w sposób uniemożliwiający identyfikację osób, których te dane dotyczą, albo usuwa te dane.”
- Proponujemy także, aby PIU we współpracy z UFG, otrzymywała dane statystyczne o mandatach i punktach karnych w celu przygotowywania analiz i raportów.

2. Zmiany do Kodeksu postępowania cywilnego i kodeksu postępowania karnego

- Uwaga generalna dotycząca projektowanej procedury postępowania o przyznanie renty – jak wynika z brzmienia proponowanych przepisów będą one miały zastosowanie do spraw, w których pokrzywdzony zmarł wskutek popełnienia przez sprawcę przestępstwa umyślnego. Zgodnie z uzasadnieniem do projektu ustawy, jednym z jej zasadniczych celów jest wsparcie osób najbliższych ofiar przestępstw wypadków drogowych, które realizowane będzie w oparciu o nową procedurę przyznawania renty. Należy jednak zauważyć, że co do zasady wypadek komunikacyjny nie jest przestępstwem umyślnym.

„Przestępstwo wypadku komunikacyjnego charakteryzuje się złożoną strukturą strony podmiotowej. Zwrot "chociażby nieumyślnie", który odnosi się do naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, oznacza, że sprawca wypadku działał z zamiarem naruszenia tych reguł albo było ono skutkiem lekkomyślności lub niedbalstwa. Nie mamy tu jednak do czynienia z jakąś kombinacją winy umyślnej i nieumyślnej, bowiem sformułowanie "powoduje nieumyślnie wypadek" przesądza o nieumyślnym charakterze całego przestępstwa, zob. post. SN z

20.5.2010 r., V KK 96/10, OSNwSK 2010, Nr 1, poz. 1063. Podmiotowe elementy związane z naruszeniem zasad bezpieczeństwa nie mają więc wpływu na odpowiedzialność karną sprawcy, są jednak brane pod uwagę w ramach sędziowskiego jej wymiaru (zob. wyr. SN z 19.10.1976 r., Rw 273/76, OSNKW 1976, Nr 12, poz. 153).²

W kontekście zdarzeń drogowych, o winie umyślnej można więc mówić jedynie w odniesieniu do przestępstw określonych w art. 173 § 1 i § 3 oraz art. 174 § 1 Kodeksu karnego, tj. spowodowania katastrofy w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym zagrażającej życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach oraz spowodowania bezpośredniego niebezpieczeństwa katastrofy w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym.

Jakkolwiek wpływ odpisu prawomocnego wyroku wraz z żądaniem przyznania renty na rzecz osoby, względem której ciążył na pokrzywdzonym obowiązek alimentacyjny, lub innej osoby najbliższej, której pokrzywdzony dobrowolnie i stale dostarczał środków utrzymania, wywołuje skutki, które ustawa wiąże ze złożeniem pozwu, to zapis jest niejasny i może budzić wątpliwości odnośnie charakteru renty i jej wysokości. Przewidziane w proponowanym art. 477 ze zn. 21 orzeczenie przez sąd zabezpieczenia w formie miesięcznego świadczenia na zapewnienie kosztów utrzymania w wysokości połowy najniższej emerytury lub renty, określonej w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych może rodzić obawy o brak pokrycia w uzasadnionych roszczeniach cywilnoprawnych rentowo – odszkodowawczych uprawnionego.

Postulujemy wpisać w proponowany art. 49a §3 kpk wymóg, aby prokurator czy organizacja społeczna składająca wniosek o przekazanie sądowi cywilnemu odpisu wyroku sądu karnego w żądaniu wskazała okoliczności uzasadniające wysokość żądanej renty.

- Ponadto proponujemy, aby także uprawniony występujący w charakterze oskarżyciela posiłkowego był uprawniony do złożenia wniosku o przekazanie odpisu wyroku sądowi cywilnemu, na co wskazuje uzasadnienie.

Ewentualnie, w proponowanym w części pierwszej w księdze pierwszej w tytule VII dziale IIIa wprowadzenie przepisu, zgodnie z którym po wszczęciu postępowania, o którym mowa w art. 477 ze zn.18 w określonym terminie prokurator, przedstawiciel organizacji społecznej lub uprawniony, który przystąpił do postępowania, zobowiązany był do wskazania okoliczności uzasadniających wysokość żądanej renty.

- W proponowanym art. 49a § 4 Kodeksu postępowania karnego wnioskujemy o rozszerzenie wyłączenia o przypadek, w którym sprawca lub jego ubezpieczyciel uznał roszczenie uprawnionego o rentę i wypłaca rentę w żądanej wysokości albo wypłaca rentę na podstawie ugody zawartej z uprawnionym. Udział zakładu ubezpieczeń jest obowiązkowy w postępowaniu cywilnym na zasadzie przypozwania opisanego w art. 20 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...) „W postępowaniu sądowym o naprawienie szkody objętej ubezpieczeniem obowiązkowym odpowiedzialności cywilnej jest niezbędne przypozwanie zakładu ubezpieczeń. Zasadę tę stosuje się do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego i Polskiego Biura Ubezpieczycieli

² Kodeks karny. Komentarz, pod red. prof. dr hab. Alicji Grześkowiak, prof. KUL dr hab. Krzysztofa Wiaka, Wyd.7, 2021

Komunikacyjnych”. Oczywiście po przekazaniu sprawy do sądu cywilnego zakład ubezpieczeń będzie mógł podnosić wszelkie argumenty w tej sprawie, w tym fakt wypłacania renty dobrowolnie. Jednakże w przypadku, gdy renta będzie wypłacana dobrowolnie przez zakład ubezpieczeń, a uprawniony nie kwestionuje jej wysokości, co najczęściej ma miejsce w przypadku zawarcia ugody, zasadnym byłoby wyłączenie takiego przypadku, co do konieczności przekazania sprawy przez sąd karny do sądu cywilnego.

- W kontekście uwagi do 49a § 4 Kodeksu postępowania karnego, uprawniony wyrażając zgodę na przekazanie odpisu prawomocnego wyroku sądu karnego do sądu cywilnego z żądaniem renty (art. 49a § 2 kpk) powinien złożyć oświadczenie, czy nie zachodzą okoliczności wyłączające stosowanie przepisu tj. wniesienie powództwa cywilnego, wypłata renty przez zakład ubezpieczeń lub sprawcę w żądanej wysokości na podstawie uznania albo ugody.
- W projektowanych przepisach dotyczących wprowadzenia nowego trybu postępowania w sprawach o przyznanie renty należy także uwzględnić wprowadzenie obowiązku informowania zakładu ubezpieczeń sprawcy o skierowaniu przez sąd karny odpisu prawomocnego wyroku wraz z żądaniem renty do sądu cywilnego. Obowiązek taki umożliwi zakładowi ubezpieczeń sprawcy rzetelną ocenę zasadności roszczeń rentowych zgłaszanych przez uprawnionych. W przypadkach kiedy sprawca szkody kwestionuje swoją odpowiedzialność za zdarzenie, prawomocny wyrok karny wydawany jest po upływie wielu miesięcy czy nawet lat od samego zdarzenia tj. już po przeprowadzeniu przez zakład ubezpieczeń postępowania i ustaleniu renty na rzecz uprawnionych. Często jednak, gdy okoliczności sprawy są jasne i nie będzie konieczne prowadzenie postępowania karnego, na wniosek sprawcy, możliwe będzie skazanie bez rozprawy. Może to skutkować stosunkowo szybkim skierowaniem sprawy o rentę do sądu cywilnego. Z tego względu zakład ubezpieczeń sprawcy powinien być informowany przez sąd karny o skierowaniu sprawy o rentę do sądu cywilnego.

3. Zmiany do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej:

W odniesieniu do art. 41:

- ust. 1¹ proponujemy następujące brzmienie:

„Zakład ubezpieczeń przetwarza dane, o których mowa w art. 10 rozporządzenia 2016/679, dotyczące wykroczeń lub przestępstw stanowiących naruszenia przepisów ruchu drogowego oraz przypisanych im punktów, w celu oceny ryzyka ubezpieczeniowego, taryfikacji, o której mowa w dziale II w grupach 3 lub 10 załącznika do ustawy, z wyłączeniem odpowiedzialności przewoźnika lub wykonania umowy ubezpieczenia w zakresie niezbędnym z uwagi na cel i rodzaj ubezpieczenia”

Zakład ubezpieczeń w sytuacji zmiany właściciela pojazdu (proces zbywca-nabywca) zobowiązany jest na podstawie przepisów uduir w odniesieniu do nabywcy pojazdu, do wykonania rekalkulacji składki z tytułu umowy i przedstawienia nabywcy oferty ubezpieczenia. Dlatego też przepis nie powinien ograniczać zakładom dostępu do informacji o wykroczeniach wyłącznie w celu dokonania oceny ryzyka ubezpieczeniowego i taryfikacji, ale również w celu „wykonania umowy ubezpieczenia”.

- ust 1b pkt 22 i 23 w brzmieniu:

„22) liczbę i rodzaj wykroczeń lub przestępstw stanowiących naruszenia przepisów ruchu drogowego;

23) liczbę punktów przypisanych naruszeniom przepisów ruchu drogowego, o których mowa w pkt 22.”;

Zakres tych danych jest sprzeczny z art. 1 pkt 1 i 3 projektu ustawy, w którym jest mowa również o wysokości grzywien oraz fakcie ich uiszczenia: „o wykroczeniach lub przestępstwach stanowiących naruszenia przepisów ruchu drogowego i przypisanych im punktach oraz wysokości grzywien nałożonych w drodze mandatu karnego;”. Niezbędne jest zatem doprecyzowanie jakie konkretne dane zakład ubezpieczeń będzie mógł przetwarzać.

- ust. 1d proponujemy następujące brzmienie:

„Zakład ubezpieczeń może przetwarzać dane osobowe, o których mowa w ust. 1b pkt 22 i 23, dotyczące ubezpieczonych, bez zgody osoby, której te dane dotyczą, w celu, o którym mowa w ust. 1¹.”

Proponujemy usunięcie zdania „Zakład ubezpieczeń usuwa dane, o których mowa w ust. 1b pkt 22 i 23, niezwłocznie po dokonaniu czynności, o której mowa w ust. 1¹.”, gdyż należy je uznać za zbyt daleko idące. Dla celów dowodowych zakład ubezpieczeń potrzebuje tych informacji przez okres przedawnienia roszczeń o zapłatę składki, czyli 3 lata od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia. Ponadto przedstawiana klientowi oferta jest ważna przez określony czas, np. 30 dni. W tym czasie klient może zażądać uzyskania danych, które były podstawą sporządzenia oferty. Co należy podkreślić, klient może też zgłosić sprzeciw wobec automatycznego podejmowania decyzji, więc zakład ubezpieczeń potrzebuje informacji, które były podstawą jej podjęcia przez automat.

Przepisy udair, w szczególności 29 ust. 10 udair zobowiązują zakład ubezpieczeń do przechowywania danych do czasu upływu przedawnienia roszczeń (cyt. 10. Zakład ubezpieczeń przechowuje informacje i dokumenty, o których mowa w ust. 6, do czasu upływu terminu przedawnienia roszczeń z umowy ubezpieczenia). Tym samym postulujemy o rezygnację z nowego brzmienia art. 41 ust. 1c.

Jednocześnie chcielibyśmy zwrócić uwagę na potrzebę zmiany art. 41 udair polegającej na usunięciu wyrazu „wyłącznie”. Ustawa z dnia 21.02.2019 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia PEiR (UE) 2016/679 z dnia 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenie dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) wprowadziło w ust. 1b zamknięty katalog kategorii danych dotyczących osoby fizycznej. Zmiany prawne, gospodarcze a przede wszystkim społeczne stale ewoluują, zaś przepisy prawa powinny uwzględniać zachodzące zmiany. Dlatego w ocenie PIU katalog kategorii danych dotyczących osoby fizycznej nie powinien być ograniczany przepisami prawa. Zwracamy uwagę, że powyższy postulat nie wpłynie negatywnie na prawa osób fizycznych związanych z przepisami o ochronie danych osobowych, ponieważ gwarancje wskazane są w art. 41 ust. 1a udair tj. prawo do otrzymywania stosownych wyjaśnień dotyczących podstaw podjętej decyzji, jej zakwestionowania, wyrażenia własnego stanowiska oraz uzyskania interwencji ludzkiej.

Biorąc pod uwagę ciągły rozwój technologiczny polskiego sektora finansowego za zasadne należy uznać, że przepisy prawa powinny sprzyjać temu rozwojowi. Dlatego też wyrażamy nadzieję, że postulat redakcji art. 41 ust. 1b polegający na usunięciu wyrazu „wyłącznie” spotka się z poparciem projektodawcy.

Wyrażamy nadzieję, że przedstawione uwagi i postulaty będą pomoce w dalszych pracach ustawodawczych nad projektem ustawy.

Z wyrazami szacunku,

Jan Grzegorz Prądyński
Prezes Zarządu
Polskiej Izby Ubezpieczeń

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

